SUMMATIVE ASSESSMENT-III - 2025-26 (MODEL) B

First Language Part I- Paper-I

SANSKRIT

(For Academic and Oriental Sanskrit Schools)

Time 1 ½ Hours **Class- X**

Cool of time - 15. Minutes **Max Score - 40**

निर्देशाः -

- 15 निमेषाः समाश्वासकालः ।
- प्रश्नान् निर्देशान् च सम्यक् अवगम्य एव उत्तराणि लेखनीयानि ।
- उत्तरलेखने मूल्याङ्काः कालः च परिगणनीयाः।
- विवर्तनप्रश्नाद् ऋते सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरलेखने देवनागरीलिपिरुपयोक्तव्या ।

© STATE ASSESSMENT CELL - SCERT KERALA

भागः - 1

1. अधोदत्तेभ्यः गणेभ्यः असाधु गणं चित्वा लिखत । **(1)**

क) मधुकरिका - हे मधुकरिके ! **ख)** अज्जुका - हे अज्जुके !

ग) वत्सः - हे वत्से ! **घ)** वसन्तसेना - हे वसन्तसेने !

2. अधोदत्तपट्टिकां पठित्वा उचितरूपेण युक्तं गणं चित्वा लिखत । **(1)**

सस्यम्	औषधगुणम्
१. आमलकी	अ) रोगाणुनाशिनी।
२. हरीद्रा	आ) स्मृतिवर्धकम् ।
३. ब्रह्मी	इ) वातहरणम् ।
	ई) ऊर्जप्रदायिनी ।

क) १- ई २. - अ ३. - आ

ख) १- इ २. - अ ३. - ई

ग) १- आ २. - इ ३. - अ

घ) १- ई २. - इ ३. - आ

3. प्रस्तावनाद्वयं पठत । अधोदत्तेभ्यः साधु उत्तरं किमिति लिखत । **(1)**

१. सोपानसङ्गीतम् अनुष्ठानकला भवति ।

२. तेय्यं सुकुमारकलारूपमस्ति ।

क) १ साधु ।

ख) २ साधु ।

ग) १ , २ असाधु ।

घ) १ , २ साधु ।

4. अधोदत्तप्रस्तावनां कारणं च पठित्वा उचितमुत्तरं चित्वा लिखत। **(1)**

प्रस्तावना - भगवदज्जुकम् प्रहसनम् भवति।

कारणम् - प्रहसनम् हास्यप्रधानं भवति ।

क) प्रस्तावना साधु कारणम् असाधु । **ख)** प्रस्तावना असाधु कारणं साधु।

ग) प्रस्तावना कारणं च असाधु । **घ)** प्रस्तावना कारणं च साधु ।

भागः - 2

5. "आकाशं वीक्ष्य सिंहः उच्चैः गर्जति।" इति आशययुक्तां कवितापङ्क्तिं चित्वा लिखत। **(2)**

क) वनशिलातलमेत्य तारापथं वीक्ष्य
मृगकुलाधीशस्य घनगर्जनम्।

ख) नवलताकुञ्जेषु नित्यं वनप्रियैः
कृतमहो! सङ्गीतरससेचनम्॥

6. (I)अधोदत्तसंख्यै अक्षररूपेण लिखत। **(2)**

क) २०२५ - .... ।

ख) १९०३ - ....।

अथवा

(II) संख्यारूपेण लिखत।

क) पञ्चाशीत्यधिक अष्टशतोत्तरसहस्रम् - .... ।

ख) सप्तविंशत्यधिक द्विसहस्रम् - .... ।

7. अधोदत्तस्य पदच्छेदस्य संश्लिष्टपदं लिखत । **(2)**

क) प्रमुखः + अस्ति। - ....

ख) ग्रन्थे + एव। - ....

8. (I) 'समीपम्' इति पदस्य स्थाने 'परितः' इति उपयुज्य वाक्यं परिवर्तयत। **(2)**

उदा - विद्यालयस्य समीपं छात्राणां भवनानि सन्ति।
विद्यालयं परितः छात्राणां भवनानि सन्ति।

(क) आतुरालयस्य समीपं वाहनानि सन्ति।

.... ।

अथवा

(II) अधोरेखाङ्कितपदस्य शत्रन्त - शानजन्त रूपं उपयुज्य वाक्यं परिवर्तयत।

क) रमेशः गणितं <u>**लिखति**</u> पठति च। (लिख् - शत्रन्तम्)

ख) वृक्षः झण्डावातेन <u>**कम्पते**</u> पतति च। (कम्प्- शानजन्तम्)

© STATE ASSESSMENT CELL - SCERT KERALA

9. श्लोकं पठित्वा अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। **(2)**

तं प्राप्य सर्वावयवानवद्यं
व्यावर्ततान्योपगमात्कुमारी।
न हि प्रफुल्लं सहकारमेत्य
वृक्षान्तरं काङ्क्षति षट्पदाली॥

क) का वृक्षान्तरं गन्तुं न इच्छति ?

ख) अन्यः वृक्षः इत्यस्य एकपदं लिखत।

10. किं गणे न अन्तर्भवति । **(2)**

क) नृत्तम् , पद्यम्, गीतम् , वाद्यम् - ....

ख) सञ्चयन् , मुरारिः , उरूब्, कोविलन् - ....

11. गद्यभागं पठित्वा उचितं समस्तपदं चित्वा लिखत। **(2)**

आचार्यः शिष्यम् आहूय अवदत् - हे वत्स, इदानीं स्वभवनं गच्छतु। मातापितरौ त्वां द्रष्टुम् इच्छतः। त्वं सर्वदा मातृदेवो भव। पितृदेवोऽपि भव।

क) आचारं ग्राहयति इति - ....

ख) माता च पिता च - ....

12. उचितेन अव्ययरूपेण रिक्तस्थानं पूरयत। **(3)**

क) बालकः संस्कृतं .... गच्छति। (पठ् - क्त्वान्तम्)

ख) गजः जलं .... नदीं गच्छति। (पा - तुमुन्नन्तम्)

ग) शिशुः मातुः समीपम् .... वदति। (आ + गम् - ल्यबन्तम्)

13. उचितं ध्येयवाक्यं चित्वा लिखत। **(3)**

(शं नो वरुणः, शं नो भूयात्, सत्यमेव जयते, योगक्षेमं वहाम्यहम्)

क) एल्. ऐ. सि - ....।

ख) भारतसर्वकारः - ....।

ग) भारतीय नाविकसेना - ....।

© STATE ASSESSMENT CELL SCERT KERALA

14. प्रादेशिकभाषया आशयानुसारं विवर्तयत। (4)

भारते जनुवरिमासस्य द्वादशदिनाङ्के युवजनदिनम् आचर्यते। एतत् दिनं स्वामिनः विवेकानन्दस्य जन्मदिनं भवति । राष्ट्रस्य परिपोषणे युवजनशक्तिः अत्यावश्यमेव इति विवेकानन्दः पुनः पुनः उद्घोषितवान् । परोपकाराय सः युवजनान् प्रेरितवान् च । इदानीं विवेकानन्दस्य स्मारकं कन्याकुमार्यं वर्तते।

15. (I) उपनिषत् इति विषये लघुटिप्पणीं लिखत। **(4)**

श्रद्धेयाः अंशाः - वैदिकसाहित्यम् - वेदाः- वेदान्तः - दशोपनिषदः - ऋषीणां दर्शनानि।

अथवा

(II) भगवदज्जुकम् अधिकृत्य लघुटिप्पणीं लिखत।

श्रद्धेयाः अंशाः - काव्यभेदः - दृश्यकाव्यम् - रूपकाणि - प्रहसनम् - - भगवदज्जुकम् - बोधायनः - हास्यरसप्रधानम्।

16. (I) संभाषणांशान् पूरयत। **(4)**

बालकः - महाशय ! नमस्कारः। ....

कलाकारः - वत्स ! मम नाम रामन् आशान् इति।

बालकः - भवान् कथं पटयणी कलाकारः आभवत् ?

कलाकारः - मम पिता, पितामहः च ....।

बालकः - अहो ! पटयणीकला युष्माकं पारम्पर्यकला अस्ति वा ?

कलाकारः - आम्। अस्माकं ....।

बालकः - ....।

अथवा

(II) खण्डिकां संभाषणरूपेण परिवर्त्य लिखत।

नमस्ते! आचार्यं दृष्ट्वा रमेशः अवदत् । किमर्थम् आगतोऽसि इति आचार्यः अपृच्छत्। तेय्यम् इति कलारूपमधिकृत्य पठनाय आगतवान् इति रमेशस्य वचनं श्रुत्वा कस्य तेय्यरूपस्य विवरणम् आवश्यकमिति आचार्यः पुनरपि अपृच्छत् । कतिवन्नूर्वीरस्य चरितं श्रोतुम् इच्छामि इति रमेशः प्रत्यवदत्।

© STATE ASSESSMENT CELL - SCERT KERALA

17. (I) सूचनानुसारं जीवनचरितं लिखत । (4)

नाम	-	एन्. वि. कृष्णवार्यर्
जन्म	-	1916 मेय् 13 तृश्शूर्
पितरौ	-	अच्युतवार्यर्, माधविवारस्यार्
कर्ममण्डलम्	-	अध्यापकः, पत्रप्रवर्त्तकः ।
कृतयः	-	असति, अमेरिक्कयिलूटे, वेल्लुविलिकलुं प्रतिकरणङ्लुम् इत्यादयः।
पुरस्कारः	-	केरलसाहित्य अक्कादमीपुरस्कारः
मृत्युः	-	1989 ओक्टोबर् 12

अथवा

(II) अधोरेखाङ्कितं पदं परिष्कृत्य वाक्यं शुद्धीकुरुत ।

क) अहं संस्कृतं **पठति** ।

ख) वने **वृक्षः** तिष्ठन्ति ।

घ) पुस्तके **पद्यं** ऋते अन्यत् सर्वम् अस्ति ।

ग) **भवान्** संस्कृतं पठ ।

© STATE ASSESSMENT CELL - SCERT KERALA

SUMMATIVE ASSESSMENT-III - 2025-26 (MODEL) B

First Language Part I- Paper-I

SANSKRIT

(For Academic and Oriental Sanskrit Schools)

Time 1 ½ Hours **Class- X**

Cool of time - 15. Minutes **Max Score - 40**

ANSWER KEY

प्रश्न संख्या	अङ्काः	उत्तराणि /मूल्यनिर्णयसूचकाः	अनुबन्धसूचनाः
1	**1**	**ग)** वत्सः - हे वत्से !	ग) इति लिखति चेत् (1)
2	**1**	**क)** १- ई २. - अ ३. - आ	क) इति लिखति चेत् (1)
3	**1**	**क)** १ साधु।	क) इति लिखति चेत् (1)
4	**1**	**घ)** प्रस्तावना कारणं च साधु ।	घ) इति लिखति चेत् (1)
5	**2**	**क)** वनशिलातलमेत्य तारापथं वीक्ष्य मृगकुलाधीशस्य घनगर्जनम्।	क) इति लिखति चेत् (1)
6	**2**	**क)** २०२५ - पञ्चविंशत्यधिकद्विसहस्रम्। **ख)** १९०३ - त्र्यधिक एकोनविंशतिशतम्। **क)** १९७५ **ख)** २०२७	एकैकस्य उत्तरस्य कृते प्रत्येकम् अङ्कः। अन्यस्य समीचीनस्य अत्तरस्य कृते अङ्कः।
7	**2**	**क)** प्रमुखः + अस्ति।- **प्रमुखोऽस्ति।** **ख)** ग्रन्थे + एव। - **ग्रन्थ एव।**	एकैकस्य उत्तरस्य कृते प्रत्येकम् अङ्कः।
8	**2**	**क)** आतुरालयं परितः वाहनानि सन्ति।	उचितस्य वाक्यपरिवर्तनस्य कृते अङ्कद्वयम्।
		क) रमेशः गणितं **<u>लिखन्</u>** पठति । **ख)** वृक्षः झण्डावातेन **<u>कम्पमानः</u>** पतति।	उचितस्य वाक्यपरिवर्तनस्य कृते एकौकः अङ्कः ।
9	**2**	**क)** षट्पदाली। **ख)** वृक्षान्तरम् ।	एकैकस्य उत्तरस्य कृते एकैकः अङ्कः।
10	**2**	**क)** पद्यम्। ख) मुरारिः।	उचितस्य उत्तरस्य कृते एकैकः अङ्कः ।
11	**2**	**क)** आचार्यः। **ख)** मातापितरौ।	उचितस्य उत्तरस्य कृते एकैकः अङ्कः ।

© STATE ASSESSMENT CELL - SCERT KERALA

12	**3**	**क)** बालकः संस्कृतं **पठित्वा** गच्छति। **ख)** गजः जलं **पातुं** नदीं गच्छति। **ग)** शिशुः मातुः समीपम् **आगत्य** वदति।	उचितस्य उत्तरस्य कृते एकैकः अङ्कः।
13	**3**	**क)** एल्. ऐ. सि- **योगक्षेमं वहाम्यहम्।** **ख) भारतसर्वकारः - सत्यमेव जयते।** **ग)** भारतीयनाविकसेना - **शं नो वरुणः।**	उचितस्य उत्तरस्य कृते एकैकः अङ्कः।
14	**4**	आशयशोषणं विना विवर्तनम्।	आशयस्वांशीकरणाय (2) उचितभाषाप्रयोगाय (2)
15	**4**	उचितरीत्या टिप्पणीलेखनम्।	शीर्षकलेखनाय (1) आशयव्यक्ततायै (2) भाषाशुद्ध्यै (1)
		उचितरीत्या टिप्पणीलेखनम्।	
16	**4**	बालकः - महाशय ! नमस्कारः। **भवतः नाम किम् ?** कलाकारः- मम पिता, पितामहः च **पटयणिकलाकारः आसीत्।** कलाकारः - आम्। अस्माकं **पारम्पर्यकला भवति।** बालकः - **धन्यवादः।/.......।**	उचितपूरणाय एकैकः अङ्कः।
		उचितस्य सम्भाषणस्य निर्माणाय एकैकः अङ्कः।	
17	**4**	उचितरीत्या टिप्पणीलेखनम्।	शीर्षकलेखनाय (1) आशयव्यक्ततायै (2) भाषाशुद्ध्यै (1)
		क) अहं संस्कृतं **पठामि।** **ख)** वने **वृक्षाः** तिष्ठन्ति। **घ)** पुस्तके **पद्यात्** ऋते अन्यत् सर्वम् अस्ति। **ग) त्वं** संस्कृतं पठ।	उचितरीत्या शुद्धीकरणे एकैकः अङ्कः।
आहत्य	**40**		

© STATE ASSESSMENT CELL - SCERT KERALA